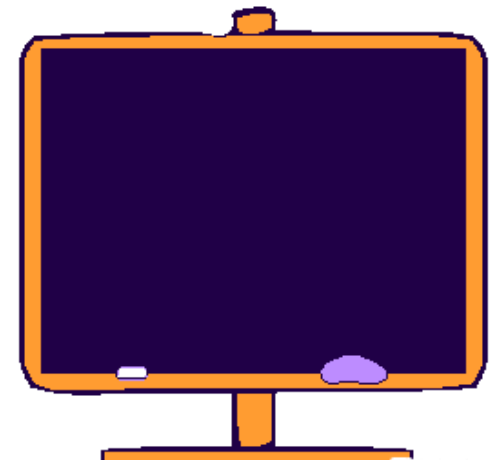

Урок української мови в 9 класі

Складнопідрядне речення
з підрядним означальним.

Розділові знаки
у складнопідрядному реченні
з підрядним означальним.

На уроці ти навчишся

- Визначати складнопідрядне речення з підрядним означальним.
- Визначати місце підрядного означального речення стосовно головного.
- Розставляти та пояснювати в складнопідрядному реченні з підрядним означальним розділові знаки.

Дай відповіді на запитання

Що таке означення?

Другорядний член речення, що вказує на ознаку предмета і відповідає на питання *який? яка? яке? які?*

Чим може бути виражене означення?

Будь-якою частиною мови, дієприкметниковим зворотом

Що таке дієприкметниковий зворот?

Дієприкметник разом із залежними від нього словами

Дієприкметниковий зворот виділяється комами, якщо...

Він стоїть після означуваного слова або перед означуваним словом, якщо має відтінок причини

Яке речення називається складнопідрядним?

Складне речення, яке має головну та залежну частини

Дослідження - спостереження

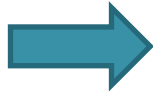
Прочитай речення. Визнач відмінності в їхній будові.

Уздовж озер, сполосканих блакиттю, лежить дорога,
вся дощами зрита (Т. Сверстюк).

Уздовж озер, що сполоскала блакить, лежить дорога,
яку зрили дощі.

Перевір

КЛЮЧ

Просте речення, ускладнене дієприкметниковими зворотами

Уздовж озер, сполосканих блакиттю, лежить дорога,
вся дощами зрита (Т. Сверстюк).

Складне речення з трьома граматичними основами

Уздовж озер, що сполоскала блакить, лежить дорога,
яку зрили дощі.

Опрацюй таблицю

Складнопідрядне речення з підрядним означальним

Вид	Значення підрядної частини	Засоби зв'язку	Питання, на які відповідає підрядна частина
З підрядною означальною частиною	Пояснює іменник або іншу частину мови в значенні іменника в головній частині	Сполучні слова: <i>що, який, чий, котрий, де, коли, куди, звідки;</i> сполучники: <i>що, ніби, мов, наче, щоб, як</i>	<i>який? чий? котрий?</i>

Підрядне означальне речення в складнопідрядному:

- ✓ відповідає на питання означення;
- ✓ пояснює член головного речення, виражений іменником (або іншою частиною мови в значенні іменника);
- ✓ завжди стоїть після головного або ж у середині головного речення, але обов'язково після пояснюваного іменника;
- ✓ може відноситися й до іменника, що не є членом речення, зокрема до звертань;
- ✓ найчастіше відноситься до вказівних та означальних займенників *той, такий, кожний, усякий* і конкретизує їхній зміст.

Чим поєднуються частини складнопідрядного речення з підрядним означальним ?

Сполучники	Сполучні слова
що, щоб, мов, як, наче, неначе, ніби	який, котрий, чий, де, куди, звідки, коли, як

Творче моделювання

Додай до поданих головних підрядні означальні частини речення

Незабаром ми побачили село, що

Я прочитав цікаву книгу, яку

Навколо було багато незнайомих людей, які

Я чекаю на той день, коли

Є слова, котрі

Я хочу жити в такому світі, де

Розподільне письмо

Подані речення випиши у два стовпчики: у перший — складнопідрядні означальні, у другий — прості речення з поширеним відокремленим означенням

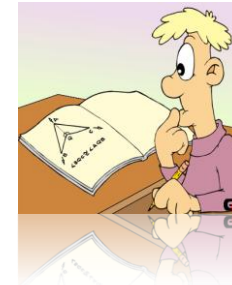
1. Це був північний нагірний схил, порослий густим лісом (В. Арсеньєв).
2. Війне вітерець, з крила пелюстку струсить, яку із саду перед тим приніс (Н. Тихий).
3. Біжить стежина в сад у зарості малини, яка дозріла вже і запахом п'янить (Л. Талалай).
4. Перед нами була глибока ущелина, захаращена камінням та вітроломом (В. Арсеньєв).
5. Дзвенить кришталеве джерело, що вийшло з глибини земної (М. Терещенко).

Перевір

КЛЮЧ

СКЛАДНОПІДРЯДНЕ РЕЧЕННЯ З ПІДРЯДНИМ ОЗНАЧАЛЬНИМ	ПРОСТІ РЕЧЕННЯ З ПОШИРЕНИМ ВІДОКРЕМЛЕНИМ ОЗНАЧЕННЯМ
<p>Війне вітерець, з крила пелюстку струсить, яку із саду перед тим приніс (Н. Тихий).</p>	<p>Це був північний нагірний схил, порослий густим лісом (В. Арсеньєв).</p>
<p>Біжить стежина в сад у зарості малини, яка дозріла вже і запахом п'янить (Л. Талалай).</p>	<p>Перед нами була глибока ущелина, захаращена камінням та вітроломом (В. Арсеньєв).</p>
<p>Дзвенить кришталеве джерело, що вийшло з глибини земної (М. Терещенко).</p>	

Запиши речення. Визнач граматичну основу.
Укажи головну та підрядну частини. Чим їх пов'язано - сполучниками чи сполучними словами? Розстав розділові знаки. Склади схему кожного з речень.

1. Вчорашнє ніби сон що випурхнув з очей (В. Симоненко).
2. Ніколи не забуду тієї першої дитячої драми котра тяжко й надовго ранила моє серце (М. Міщенко).
3. Андрій піднявся з пенька на якому відпочивав після ходьби по крутій багнюці розшукав свого човна (Гр. Тютюнник).
4. Сама та місцина де розташувалася Лісова Гута напрочуд гарна.

КЛЮЧ

Вчорашнє - ніби сон, що випурхнув з очей (В. Симоненко).

[Який?
], (що).

Ніколи не забуду тієї першої дитячої драми, котра тяжко й надовго ранила моє серце (М. Міщенко).

[Якої?
], (котра).

Андрій піднявся з пенька, на якому відпочивав після ходьби по крутій багнюці, розшукав свого човна (Гр. Тютюнник).

[З якого?
, (на якому),].

Сама та міщина, де розташувалася Лісова Гута, напрочуд гарна.

[Яка?
, (де),].

Перебудуй прості речення на синонімічні складнопідрядні речення з підрядними означальними

1. На шляху розвитку кожної мови позначилися історичні події, пережиті її народом (Б. Антоненко-Давидович).
2. Небо, збіліле від спеки, вже сивіє, мов попеліє (Леся Українка).
3. Безмежний степ, укритий снігом, солодко спав (М. Старицький).
4. Денис, узутий у гумові чоботи, скочив у воду і потяг човен за ланцюг (Л. Дмитерко).

КЛЮЧ

1. На шляху розвитку кожної мови позначилися історичні події, *які пережив її народ*.
2. Небо, *що збіліло від спеки*, вже сивіє, мов попеліє.
3. Безмежний степ, *котрий був укритий снігом*, солодко спав.
4. Денис, *що був узутий у гумові чоботи*, скочив у воду і потяг човен за ланцюг.

Тестове завдання

Укажи складнопідрядне речення з підрядним означальним

А

Дуже любила мати, коли травневими вечорами витьохкували солов'ї.

Поміркуй

Б

Які б то звуки розітнулись, коли б ви дивних струн торкнулись!

Поміркуй

В

І де в світі тая сила, щоб в бігу його спинила?

Молодець!

Г

Справжня весна починається, коли вкриваються сади білим цвітом.

Поміркуй

Д

Щоб мову свою рідну їх діти не забули, їм літери виводять вірменки на піску.

Поміркуй

Виконай синтаксичний розбір та склади схему речення

Ліс, де був розташований командний пункт, одним краєм підходив до села.

КЛЮЧ

Ліс, де був розташований командний пункт, одним краєм
підходив до села.

[, (де) ,].

Який?

Речення розповідне, неокличне, складне, сполучникове, складнопідрядне з підрядним означальним; підрядне речення пояснює іменник «ліс», приєднується з допомогою сполучного слова «де» і стоїть усередині головного речення.

Домашнє завдання

Випиши з художніх творів 5–6 складнопідрядних речень із підрядними означальними. Зроби синтаксичний розбір одного речення (на вибір).

Скориставшись інформацією з Інтернету, склади повідомлення на тему «Тваринний світ українських степів». Використай складнопідрядні речення з підрядними означальними.

Автор презентації -

Березняк Людмила Олексіївна,

учитель української мови та літератури

спеціалізованої школи № 52

Солом'янського району м. Києва

© Урок української мови у 9 класі